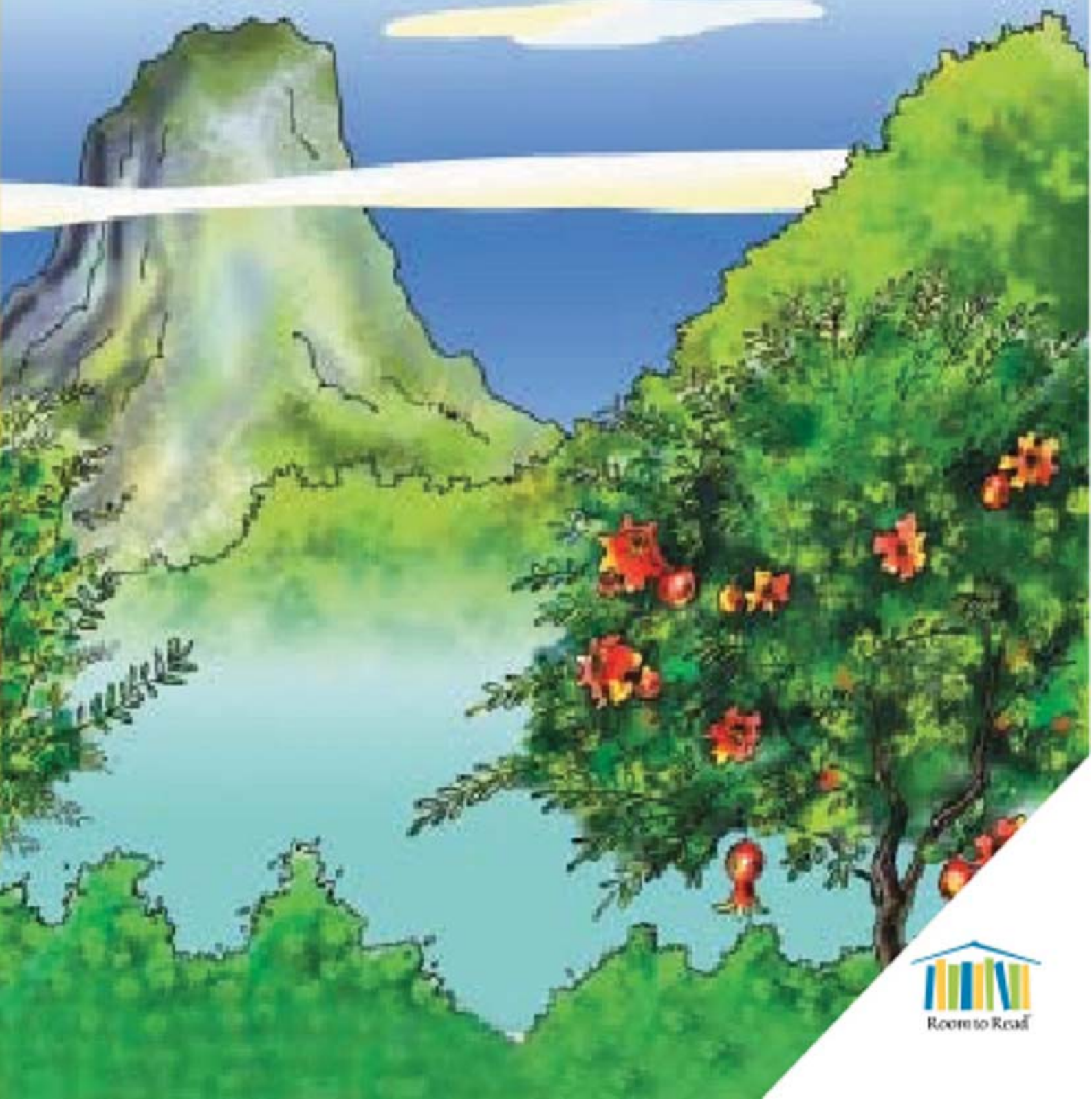


अनारको बोट





लेखक
परीक्षा गुरुड

चित्राङ्कनकर्ता
देवेन्द पाणडे देवेन

सम्पादक
शान्तदास मानन्धर



अनारको बोट

लेखक	परीक्षा गुरुङ
चित्राङ्कनकर्ता	देवेन्द्र पाण्डे देवेन
सम्पादक	शान्तदास मानन्धर
मुद्रक	एपोलो अफसेट प्रेस (प्रा.) लि., काठमाडौं
कलर सेपरेसन	प्रिन्ट प्रोसेस (प्रा.) लि., काठमाडौं
संस्करण	पहिलो, १५,००० प्रति, वि.सं. २०६६

कादुरी च्यारिटेबल फाउन्डेसनको आर्थिक योगदानबाट यस किताबको प्रकाशन सम्भव भएको छ ।

This book was made possible with funding provided by the Kadoorie Charitable Foundation.

रूम टु रीड पोस्ट बक्स नं. २११०३, काठमाडौं, नेपाल, फोन ५५५३९८७, फ्याक्स ५५४७५२०
Room to Read Post Box 21103, Kathmandu, Nepal. Phone 5553987, Fax: 5547520,
email: nepal_roomtoread.org, web: <http://www.roomtoread.org>



We partner with local communities throughout the developing world to provide quality educational opportunities by establishing libraries, creating local language children's literature, constructing schools, and providing education to girls. We seek to intervene early in the lives of children in the belief that education empowers people to improve socioeconomic conditions for their families, communities, countries and future generations. Through the opportunities that only education can provide, we strive to break the cycle of poverty, one child at a time.

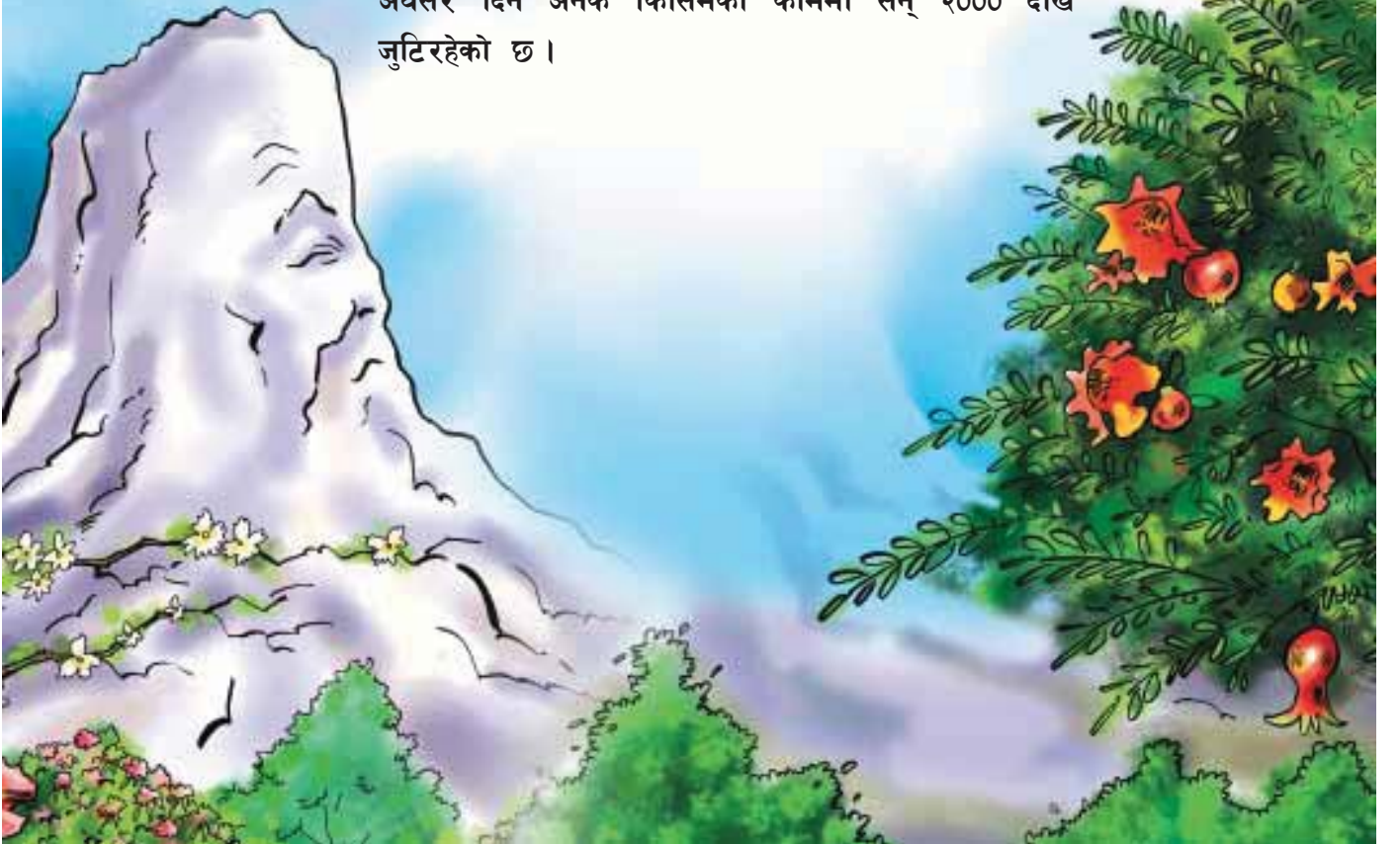
Copyright © 2009 by Room to Read. All rights reserved.

ISBN: 978-9937-500-47-0

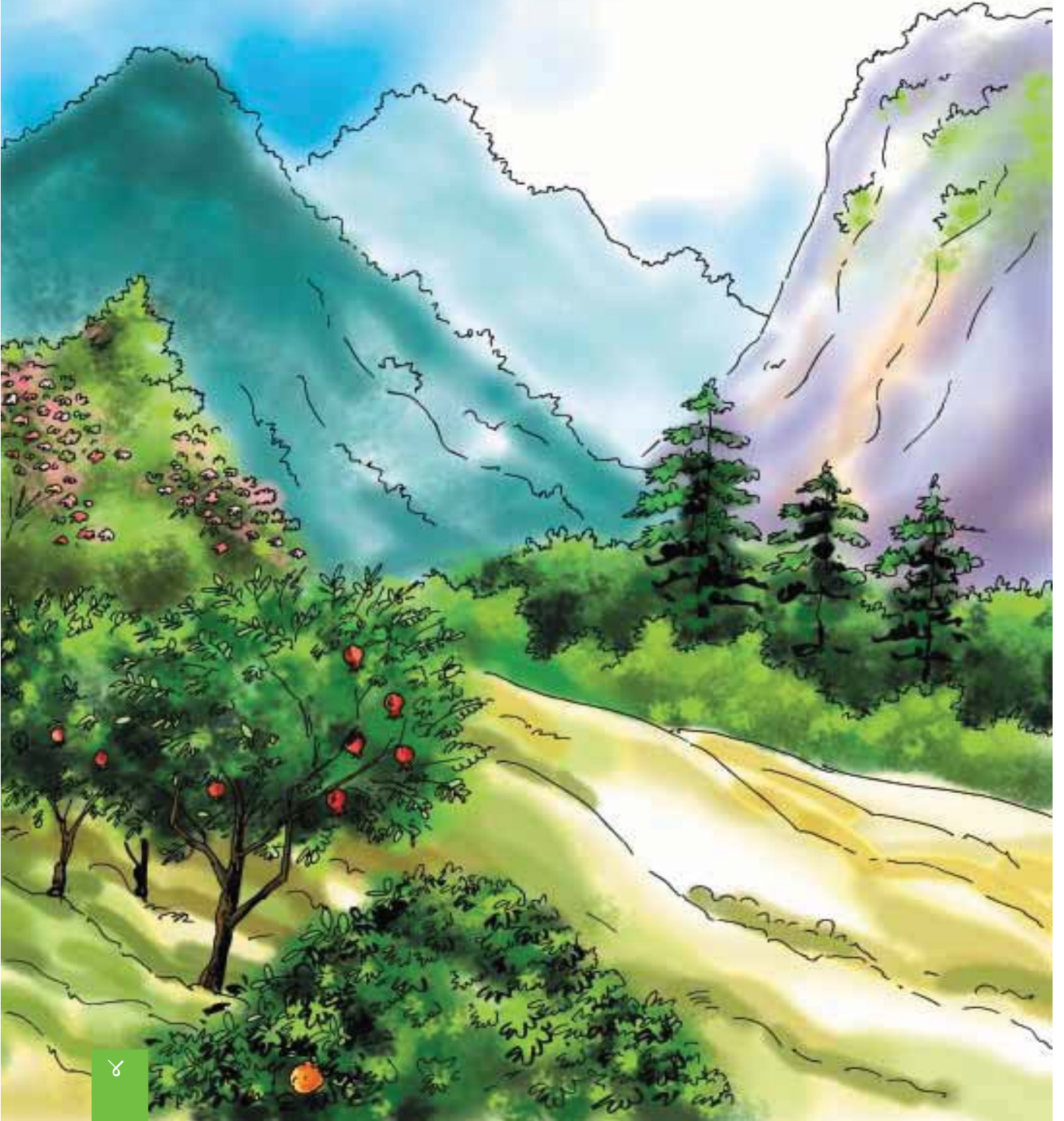
प्रकाशकको भनाइ

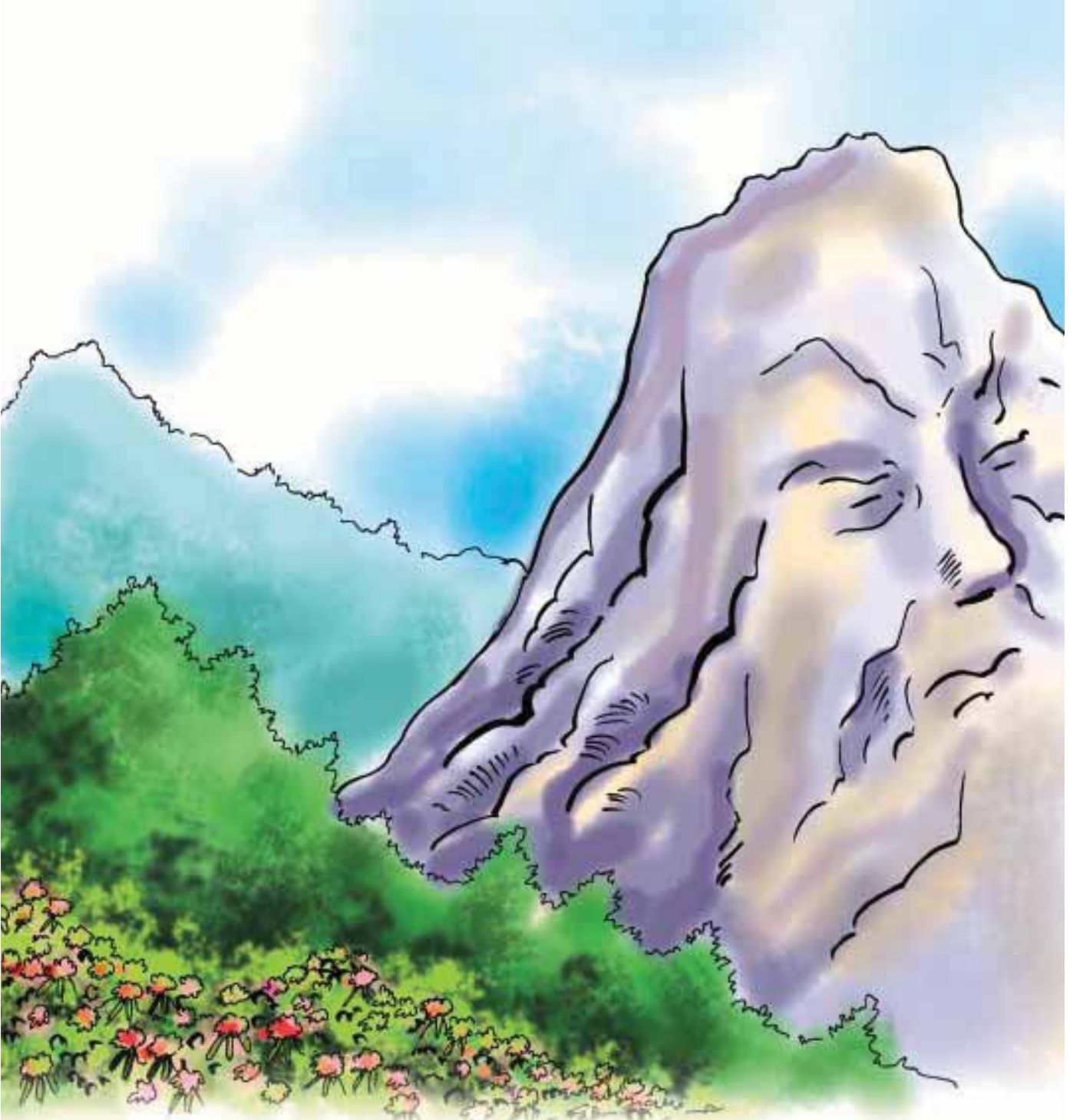
यो किताप प्राथमिक तथा निम्न-माध्यमिक तहका बालबालिकाहरूका लागि भनी देशका विभिन्न जिल्लाहरूका माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू स्वयम्ले तयार पारेका सिर्जनात्मक रचनाहरूमध्येबाट छानेर विशेष रूपबाट तयार पारिएको कथा हो। प्रस्तुत कथा वातावरणसम्बन्धी अझ भनी पारिस्थिति (eco system) ज्ञानसम्बन्धी परिकथा हो। आशा छ, प्रस्तुत कथाको विषयवस्तु र शैलीलाई हाम्रा बालबालिकाहरूले अवश्य मन पराउनुहुनेछ।

प्रिय पाठकहरू, मानिसलाई शिक्षाले नै आत्मनिर्भर बन्न सक्ने बनाउँछ र गरिबीका मारबाट जोगाउँछ भन्ने विश्वास “रूम टु रिड”को छ। संसारमा सकारात्मक परिवर्तन शिक्षित बालबालिकाहरूबाटै थालिन्छ भन्ने कुरालाई आत्मसात् गरेर यो संस्था नेपालका बालबालिकाहरूलाई शिक्षाको अवसर दिने अनेक किसिमका काममा सन् २००० देखि जुटिरहेको छ।

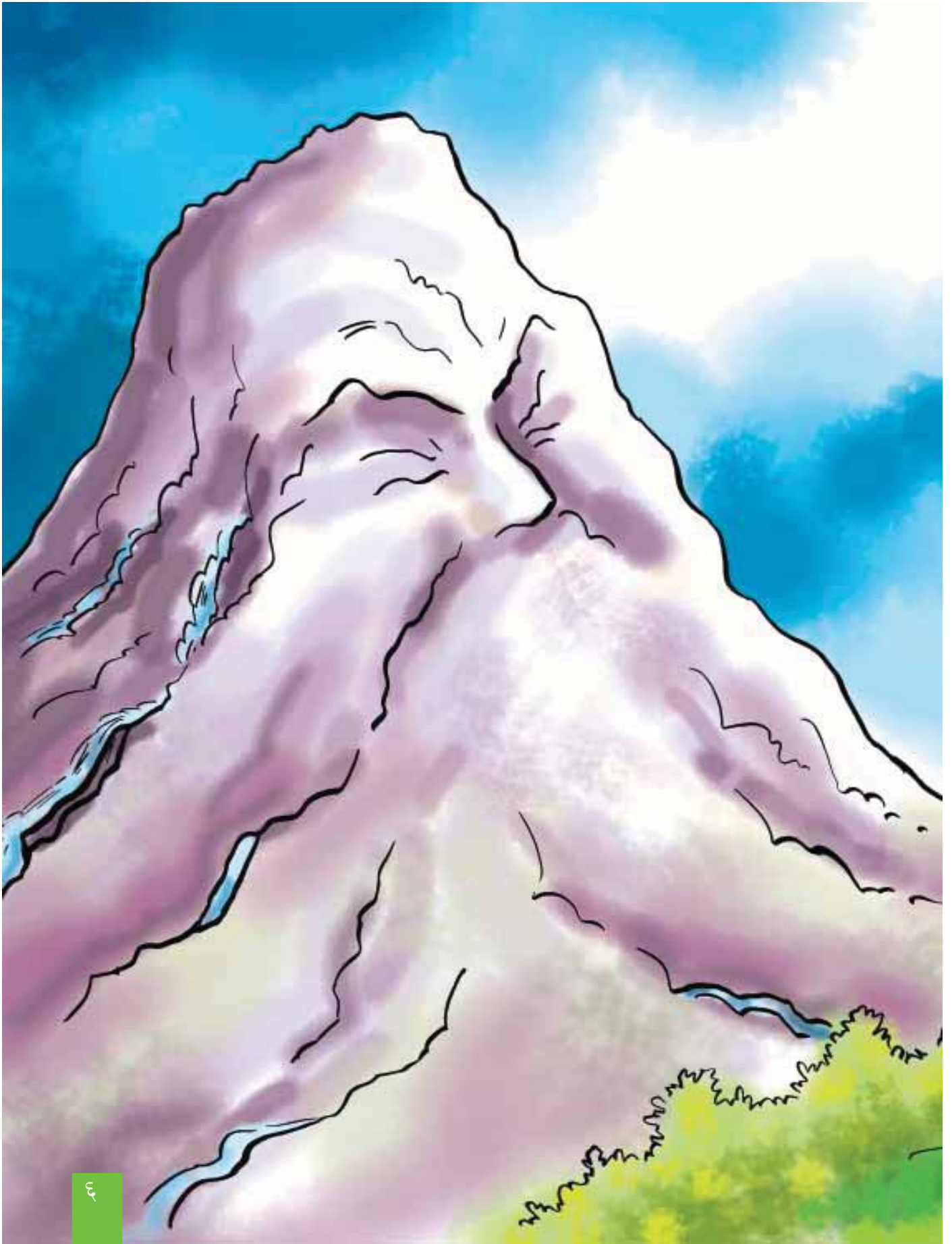


उहिले उहिलेको कुरा, यहाँका सबैजसो अग्ला डाँडाहरू थरीथरीका
रूखहरूले छोपेका थिए । शिखरमा लाली गुराँसका रूखहरू थिए भने
अलि तल अनारका बोटहरू थिए ।





नजिकैको डाँडोको एउटा थुम्को भने पूरै मुडुलो थियो त्यसमा एउटा पोथ्रोसम्म पनि थिएन । त्यसो भएपछि त्यहाँ चराचुरुङ्गीहरू र अरू जीवजन्तुहरू पनि हुने भएनन् सिङ्गो डाँडो निष्प्राण भएर पल्टिरहेको थियो

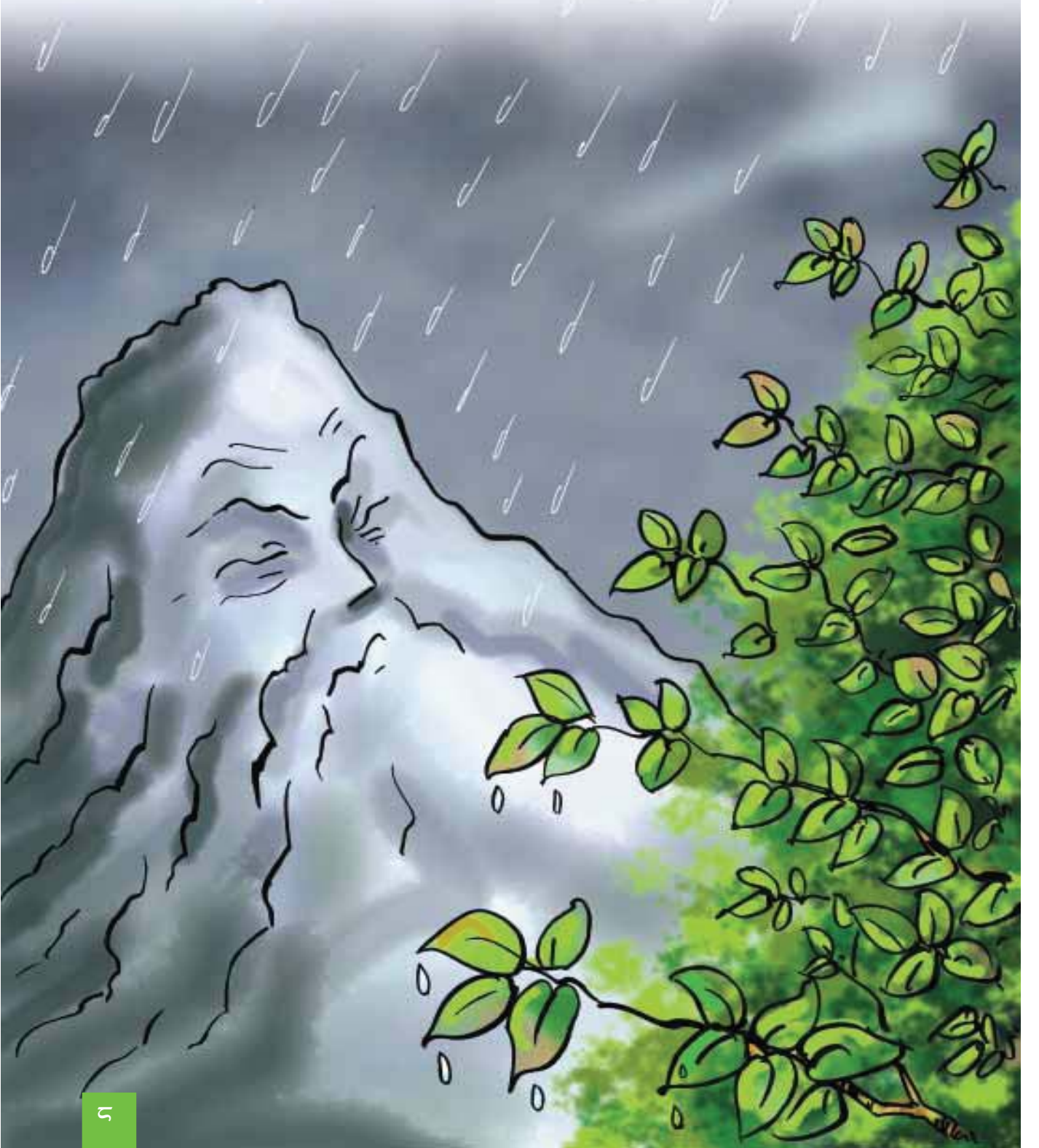


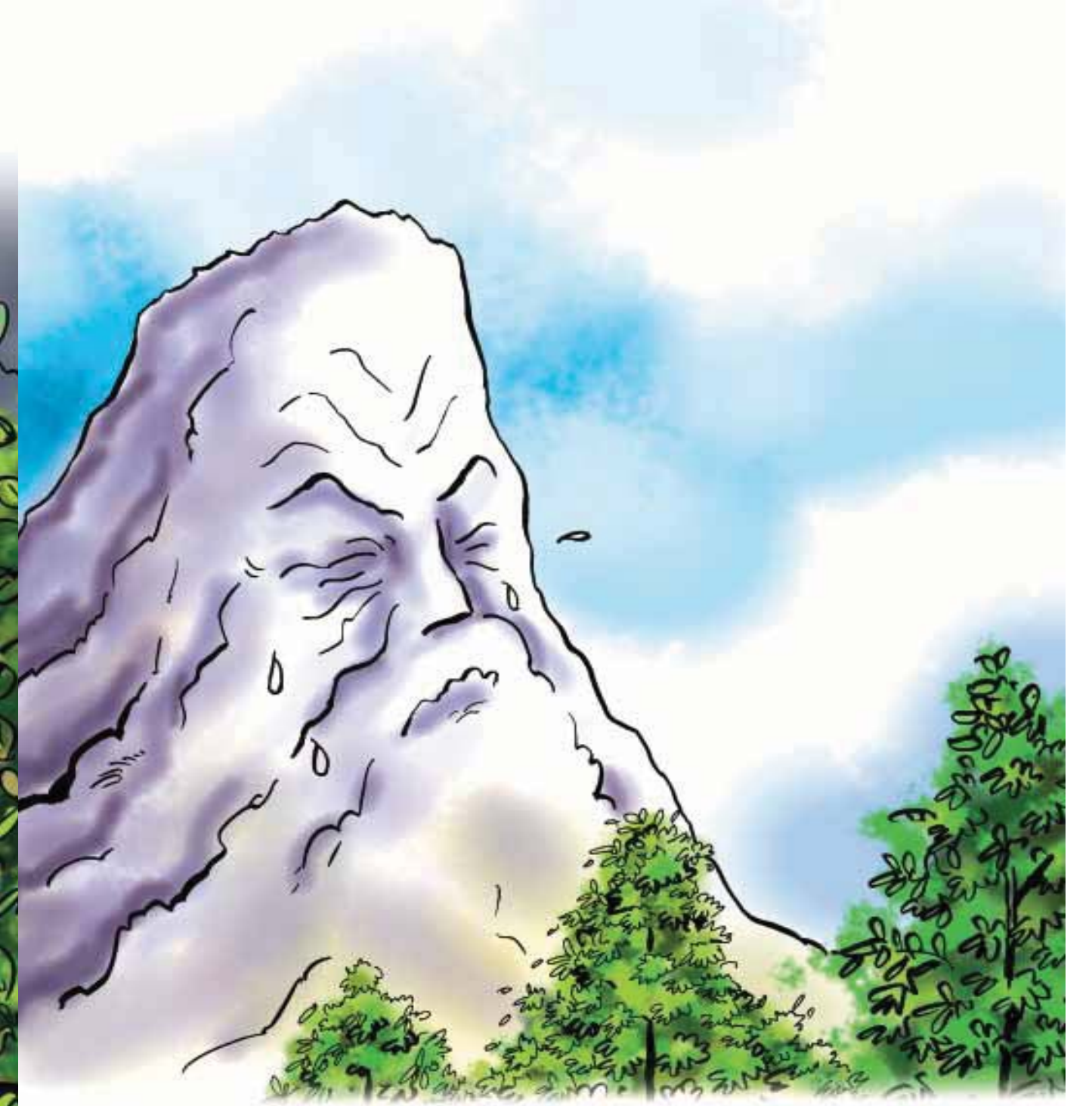
त्यस मुडुलो थुम्कोभरि खहरेहरू थिए । ती खहरेका चाउरीहरूले
भरिएको त्यसको अनुहार ङ्वाट्ट हेर्दा दुःख बिसाउँदै आकाश
ताकिरहेको जस्तो देखिन्थ्यो ।

जुन बेला वरिपरिका डाँडाका रूखहरूमा नयाँ पालुवा लाग्थे र जताततै
हरियाली छाउँथ्यो त्यस बेला त्यस डाँडाको दुःख भनी साध्य हुँदैनथ्यो ।



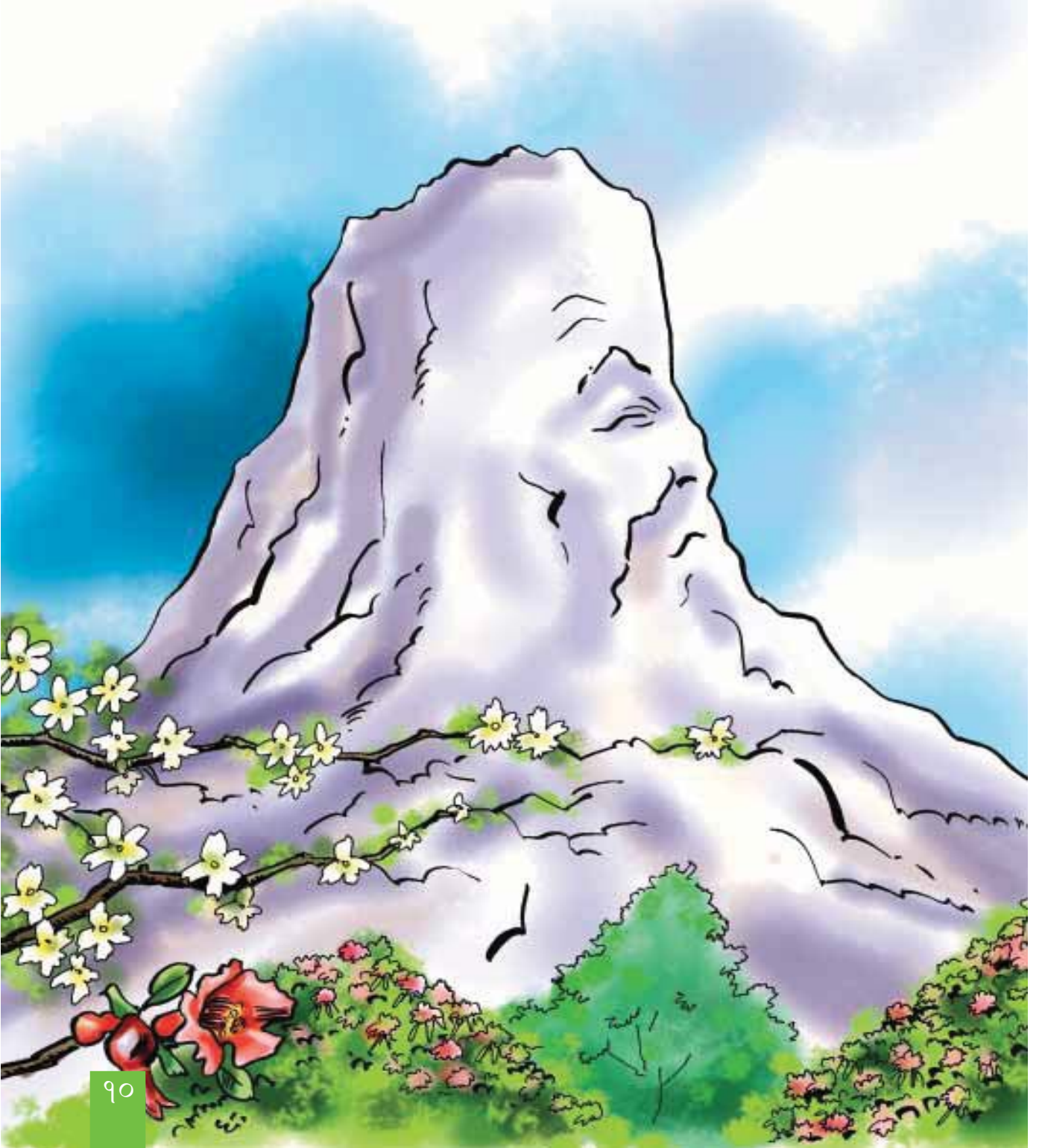
भर्रीको बेला मुडुलो डाँडोलाई हेरेर वरिपरिका डाँडाका रूखहरू
आफ्ना पात-पातका आँखाबाट आँसु टप्काउँदै सुँक्-सुँक् गर्दै रुन्थे ।

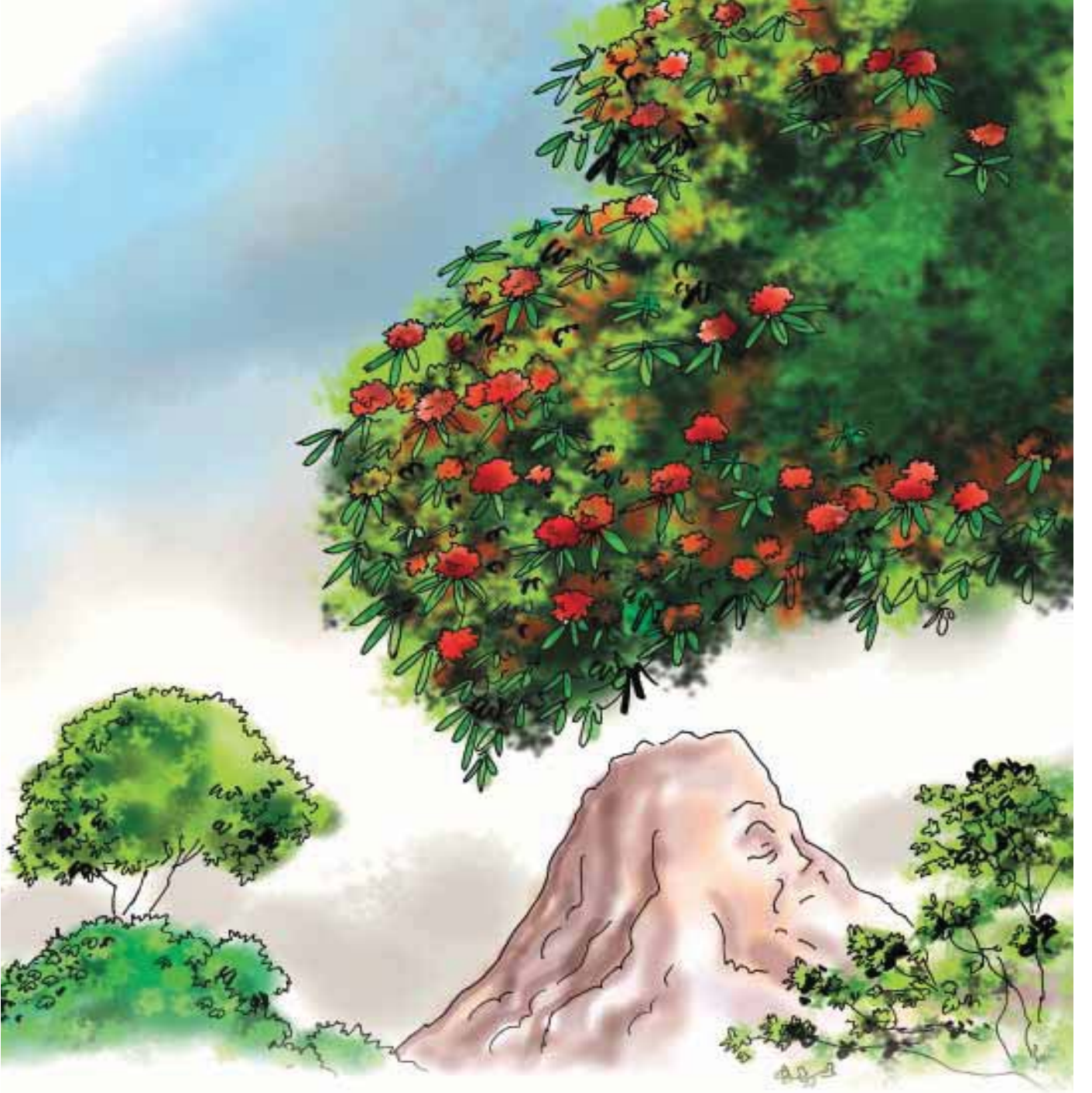




अनि नाङ्गो डाँडो सबका अगाडि बर्बरी आँसु बगाउँदै धुरुधुरु रुन्थ्यो ।
यसरी उसका अनुहारका चाउरीहरू भन् भन् गहिरिन्थे ।

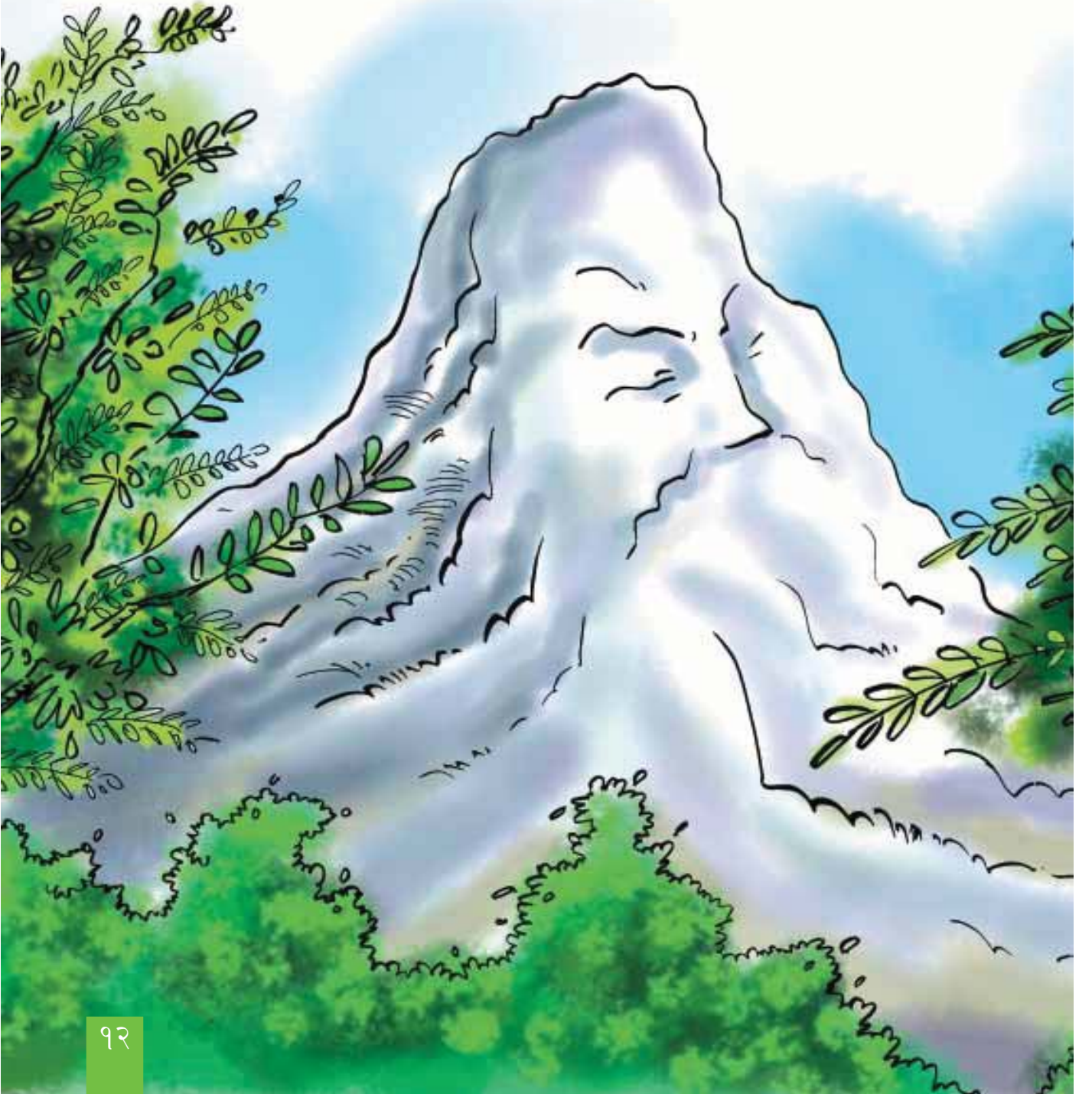
वसन्त ऋतुमा जुन बेला अन्य डाँडाका रूखहरू र बोटहरूमा फूल
फुल्लन थाल्थे र जङ्गलभरि मगमग बास्ना चलन थाल्थ्यो त्यस मुडुलोका
वरिपरिको आकाश भने धुलाम्य देखिन थाल्थ्यो ।

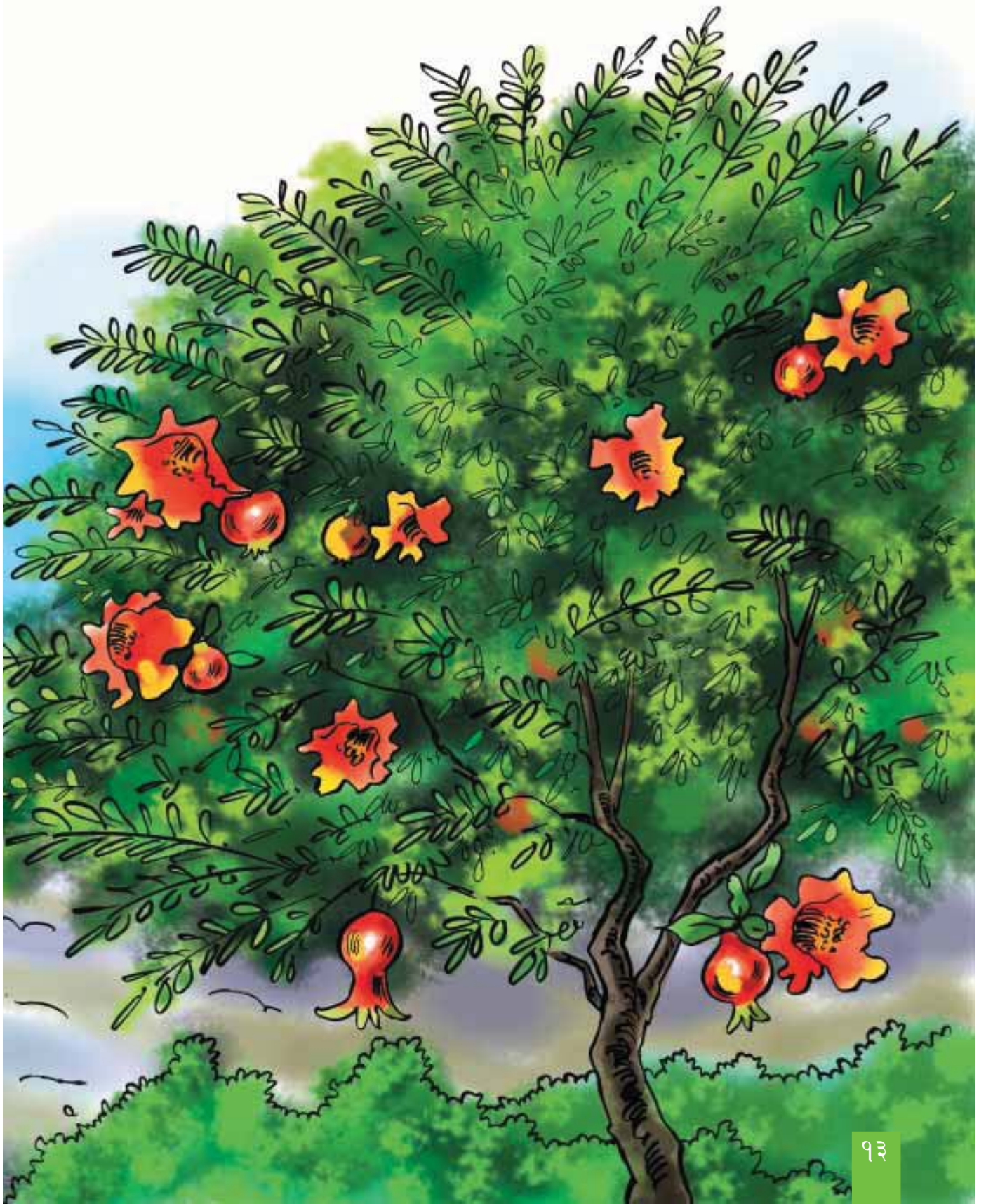


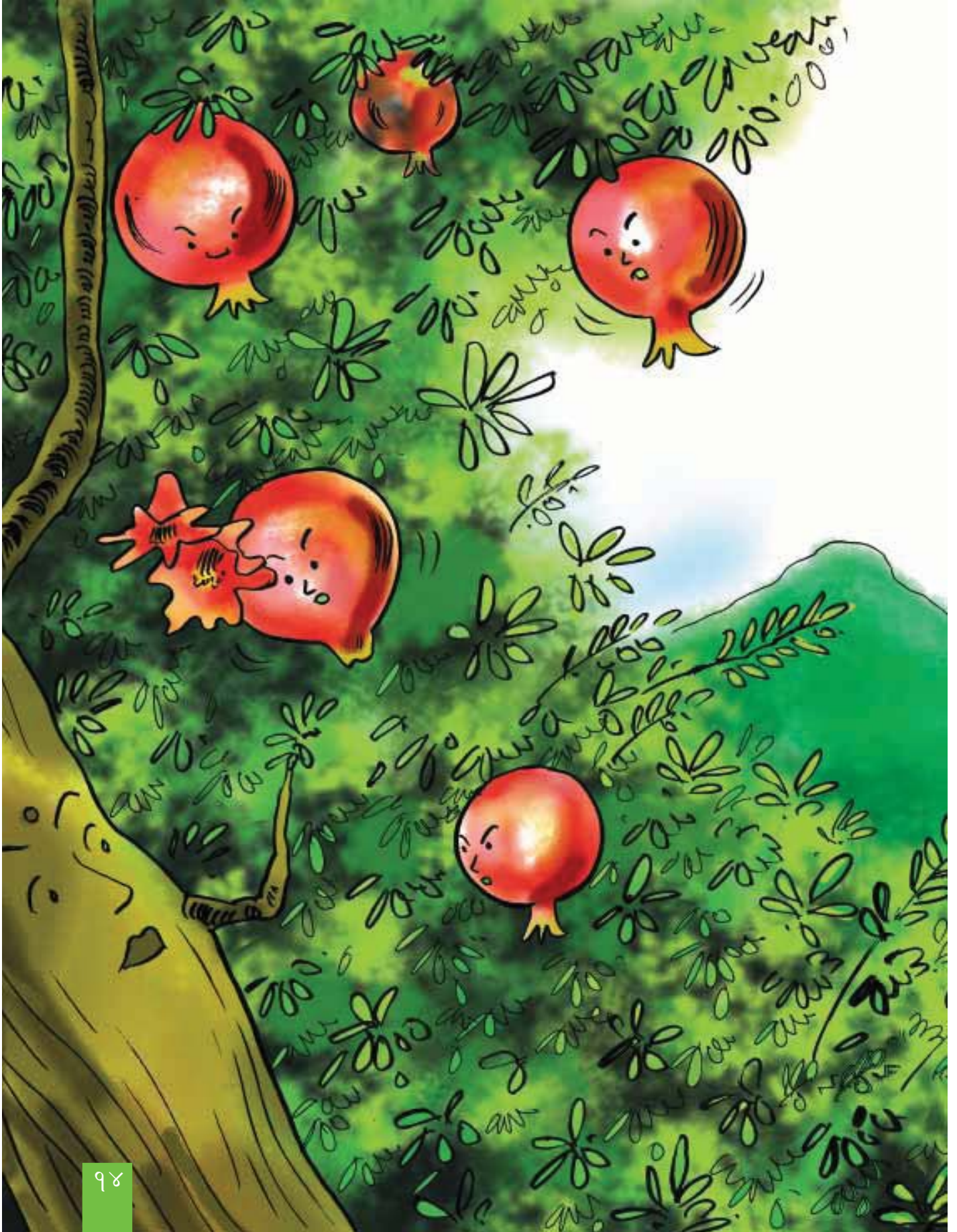


त्यसै ऋतुमा शिखरका बूढो रूखका लामालामा पातहरूले सजिएका
डालीडालीबाट
“लाली गुराँस” फूलहरू देखापर्थे र यताउति चियाउँदै मुडुलोको दुःख हेर्न
नसकेर असजिलो मान्दै भित्रभित्र पिरोलिँदै राताम्य हुन्थे ।

अनारका बोटहरूमा फुलन लागेका फूलका पत्रहरू पनि आफ्नो अगाडिको मुडुलो डाँडो देखेपछि असजिलो मान्दै अझ राता हुन्थे । एक दिन मुडुलोतिर फर्केर अनारको बोटले मनमनै भन्यो, “त्यस ठाउँमा म पुग्न पाएको भए मैले त्यहाँ हरियाली छाइदिन्थेँ ।” उसको कुरा सुनेर वरिपरिका रूखहरूले आफ्ना हाँगाहरू हल्लाउँदै सुस्केरा हाले ।







अनारको बोटको गुनगुन सुनिरहेका तिनका छोराछोरीहरूले भने, “हो आमा, त्यो मुडुलो देख्ता नै हाम्रो मन कुँडिन्छ, हामीले त्यसमा के गर्न सक्छौं ? भन्नोस् न आमा !”

“छोराछोरीहरू हो, हाम्रो यो ठाउँ राम्रो छ । हो, तर हाम्रो ठाउँ मात्र राम्रो भएर संसार राम्रो हुने हैन । तिनको चिन्ता लिनुपर्छ हामीले ।”



त्यस बेला छेउछाउमा रहेका अरू बोटहरू पनि चनाखा भएर हावाका
भौँकाको तालमा ताल मिलाएर यताउति हल्लिँदै हेर्न थाले ।

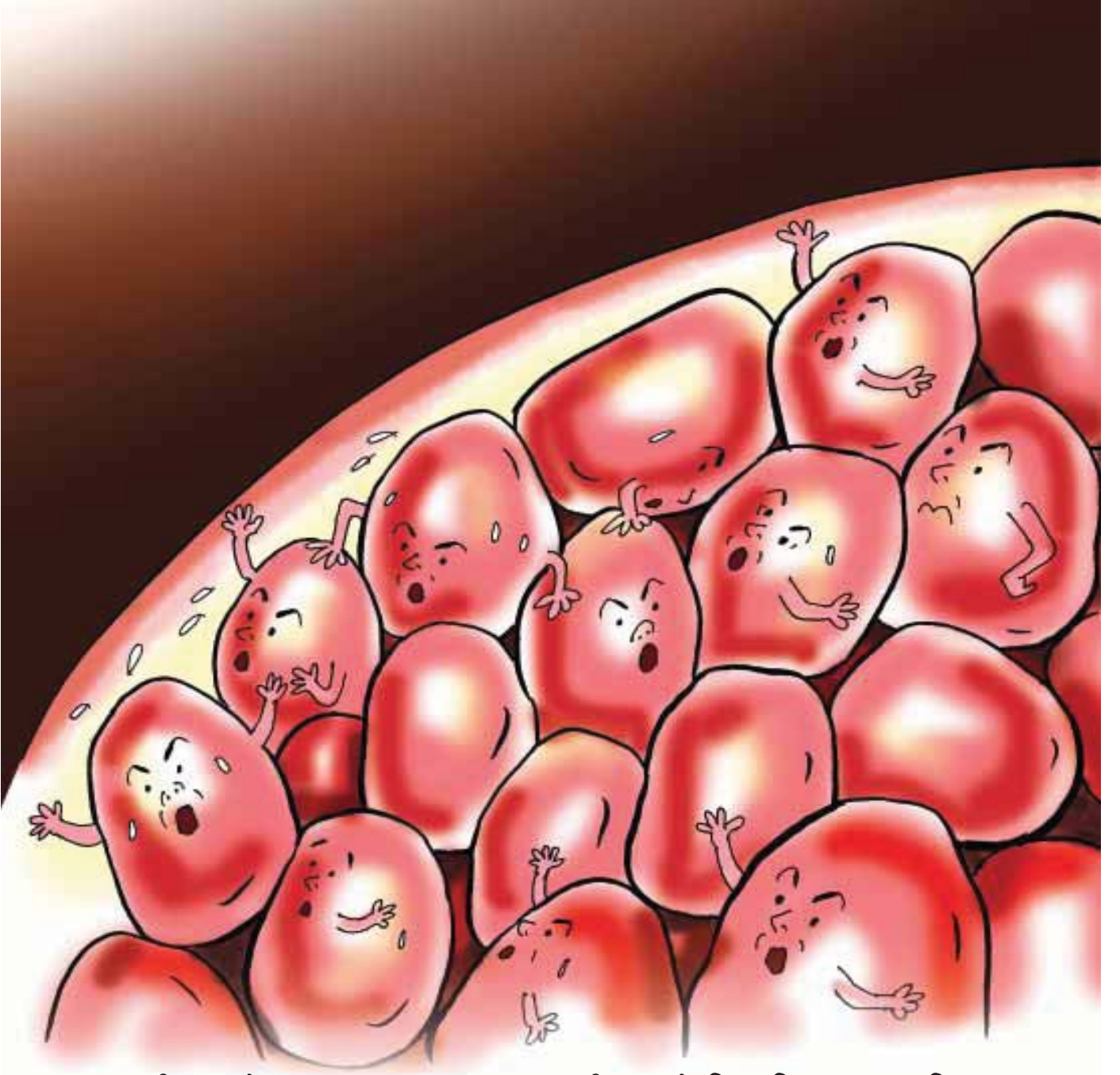




अनारभिन्नका दानाहरू कराउन थाले, “आमा, हामी बाहिर निस्केर हेर्न चाहन्छौं, लौ न, हामीलाई बाहिर निस्कन पाउने बनाइदिनोस् न।”

“नानी हो, हो, हामीलाई मानिसहरू साहसको प्रतीक मान्छन्, उर्वरताको प्रतीक मान्छन्। तिमीहरू आफैँ पनि फूर्ति र बलका खानी हो। यसमा कुनै शंका छैन। तर हाम्रा पनि कमी कमजोरीहरू छन्। त्यो पनि हामीले बिर्सनहुन्न।” अनारको बोटले आफ्ना छोराछोरीहरूलाई भने।



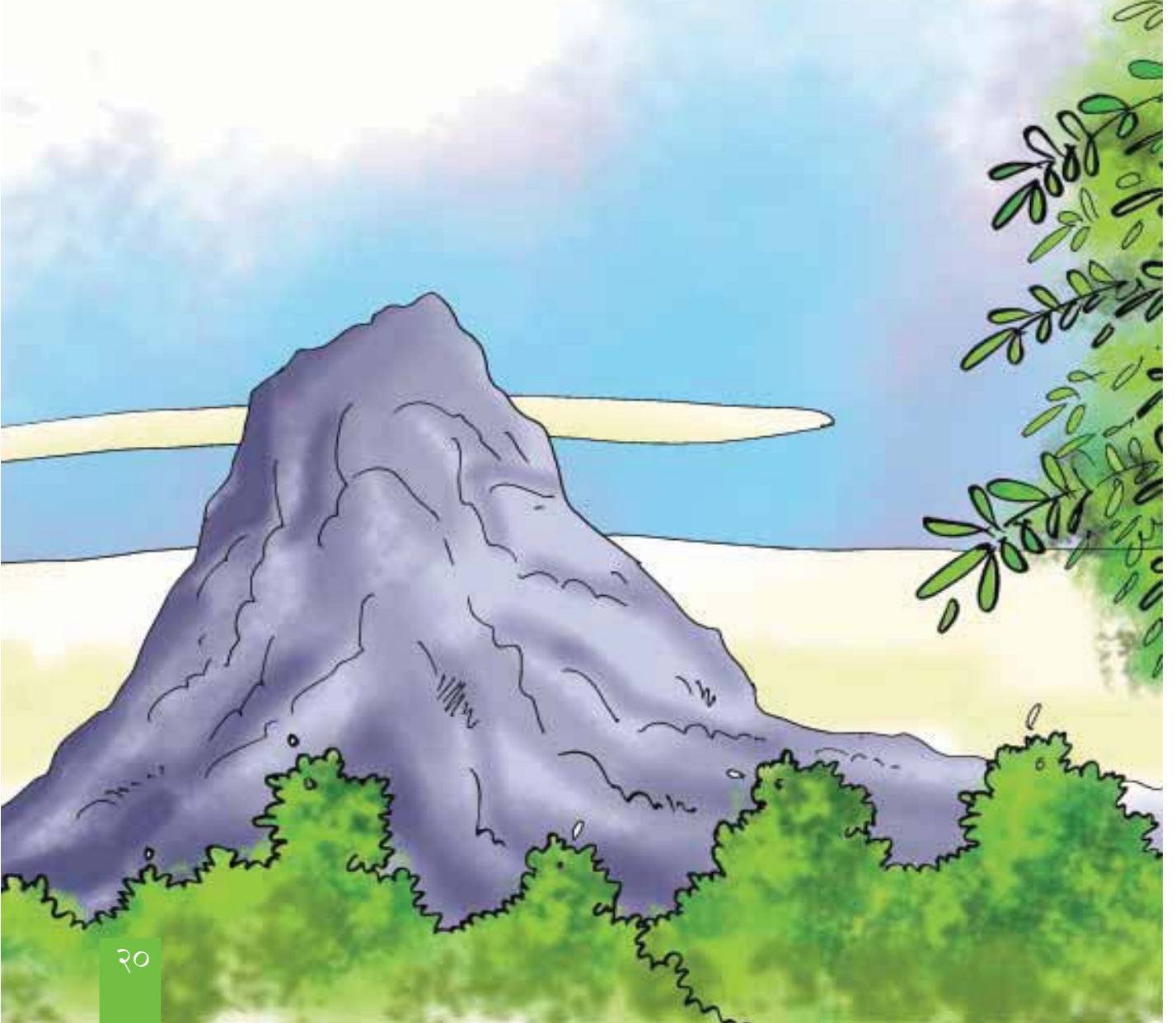


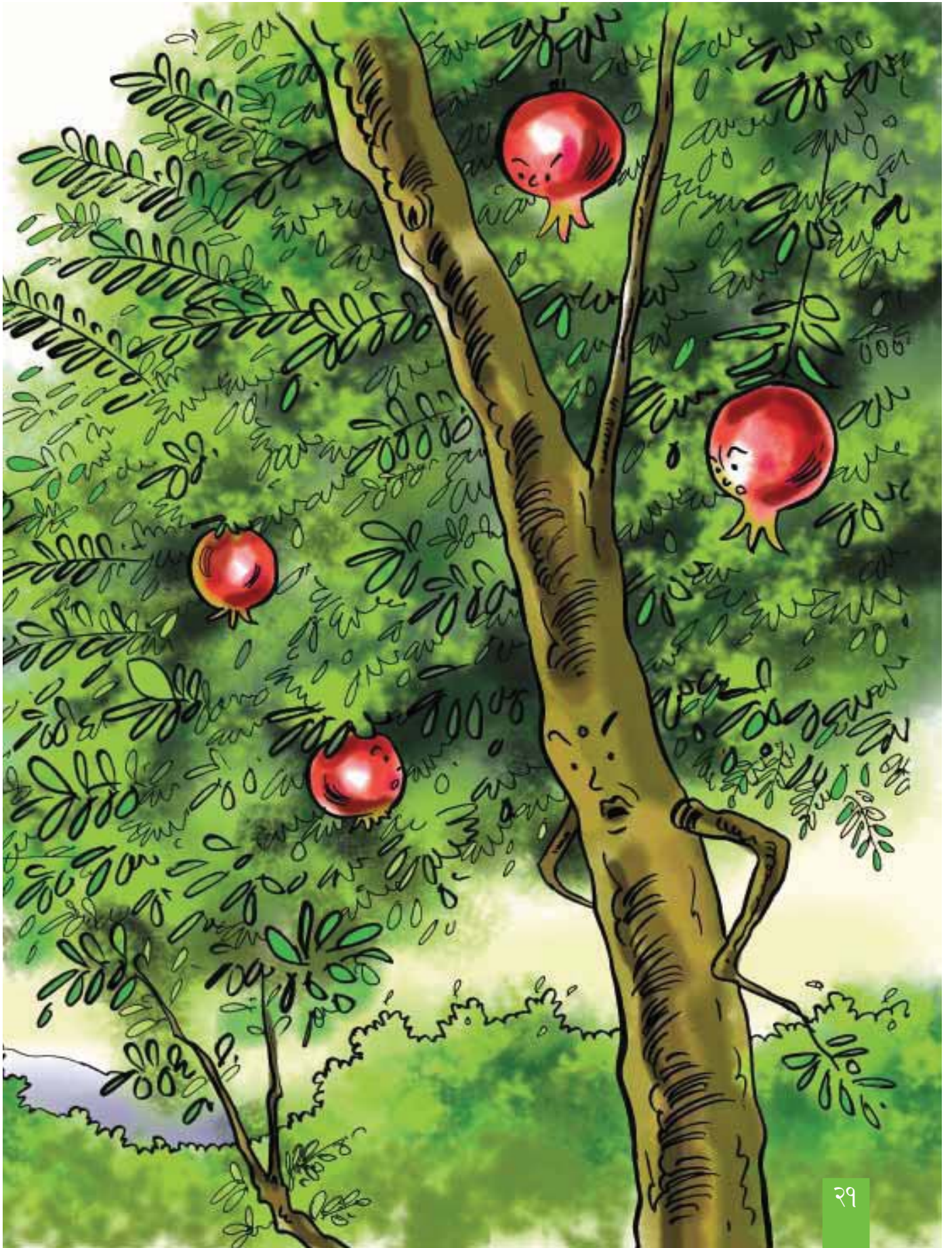
“हामीहरूलाई उकुसमुकुस भइरहेछ । हामीहरूलाई भित्र-भित्रबाट असजिलो भइरहेछ । हुन त हामीहरू मिलेर बसेका छौं, देशका खातिर डटेर बसेका पल्टनहरूभैँ लाइन मिलेर, एक ढिक्कोजस्तै गरी बसेका छौं । तर त्यस मुडुलो डाँडोले बेहोर्नु परेको कुरा सुनेपछि हामीलाई पीडा हुन थालेको छ । हामीलाई लागिरहेछ, हामीभित्र ठूलो हेरफेर आइरहेछ । हामी फेरिरहेका छौं ।” भित्रका राता हुँदै गरेका अनारदानाहरूले एकसाथ भने ।

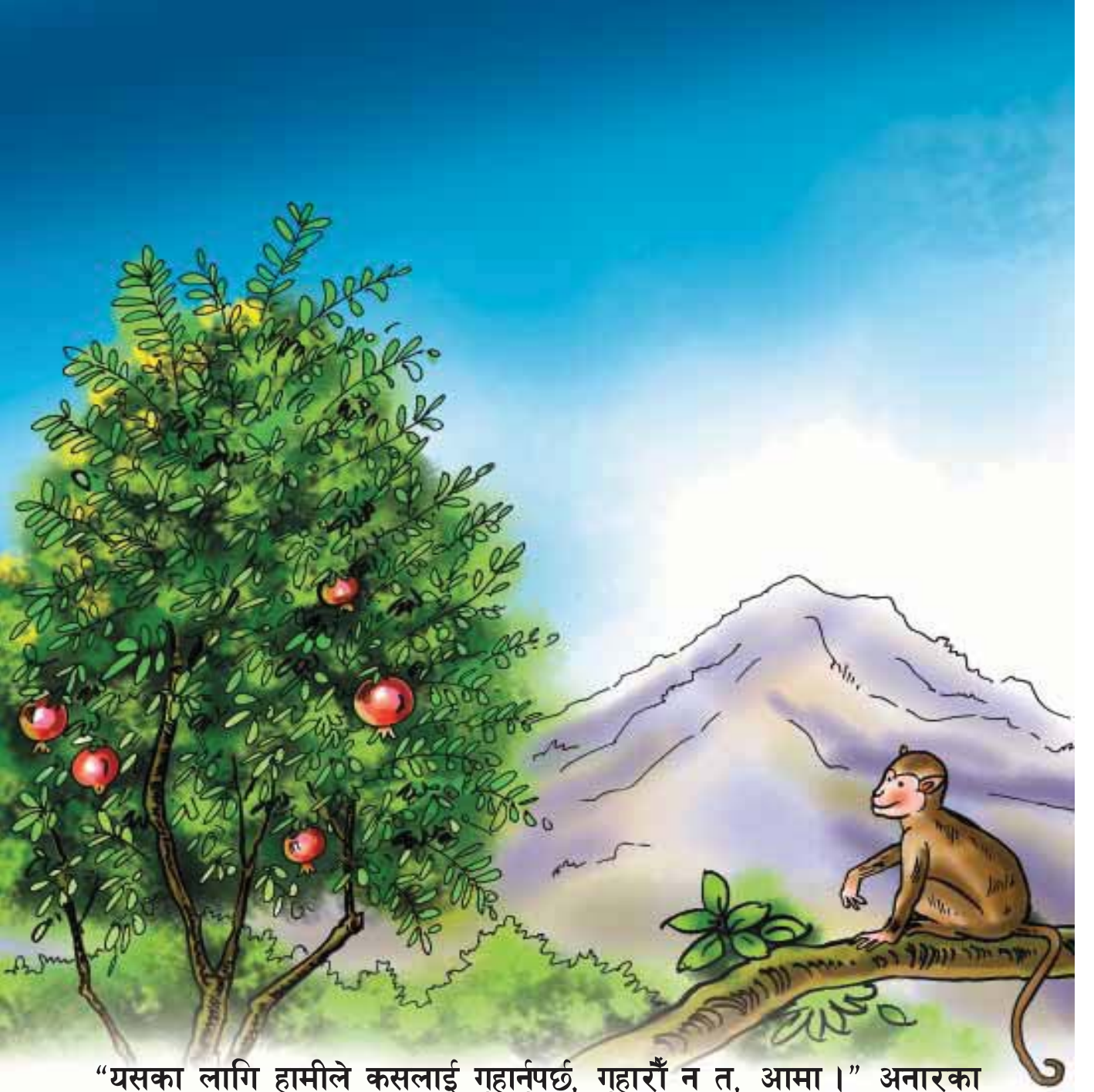
नानी हो, तिमीहरूको कुराले मभित्र गर्वको अनुभूति गराएको छ । म धन्यकी भएकी छु । तर समय नआउँदै हामी केही गर्न सक्तैनौं ।” अनारको बोटले सुस्केरा हाल्दै भन्यो ।

अधीर दानाहरूले एकै साथ सोधे, “किन किन, आमा ?”

त्यसपछि अनारको बोटले भन्यो, “हामी तलतिर जान सक्छौं तर माथि उक्लिन भने सक्तैनौं । कसैलाई पनि माथि उक्लिन शक्तिको खाँचो हुन्छ । त्यो भनेको उर्जाको खाँचो त हुन्छ हुन्छ । त्यसैले हामीले उपायको खोजी गर्नुपर्छ ।

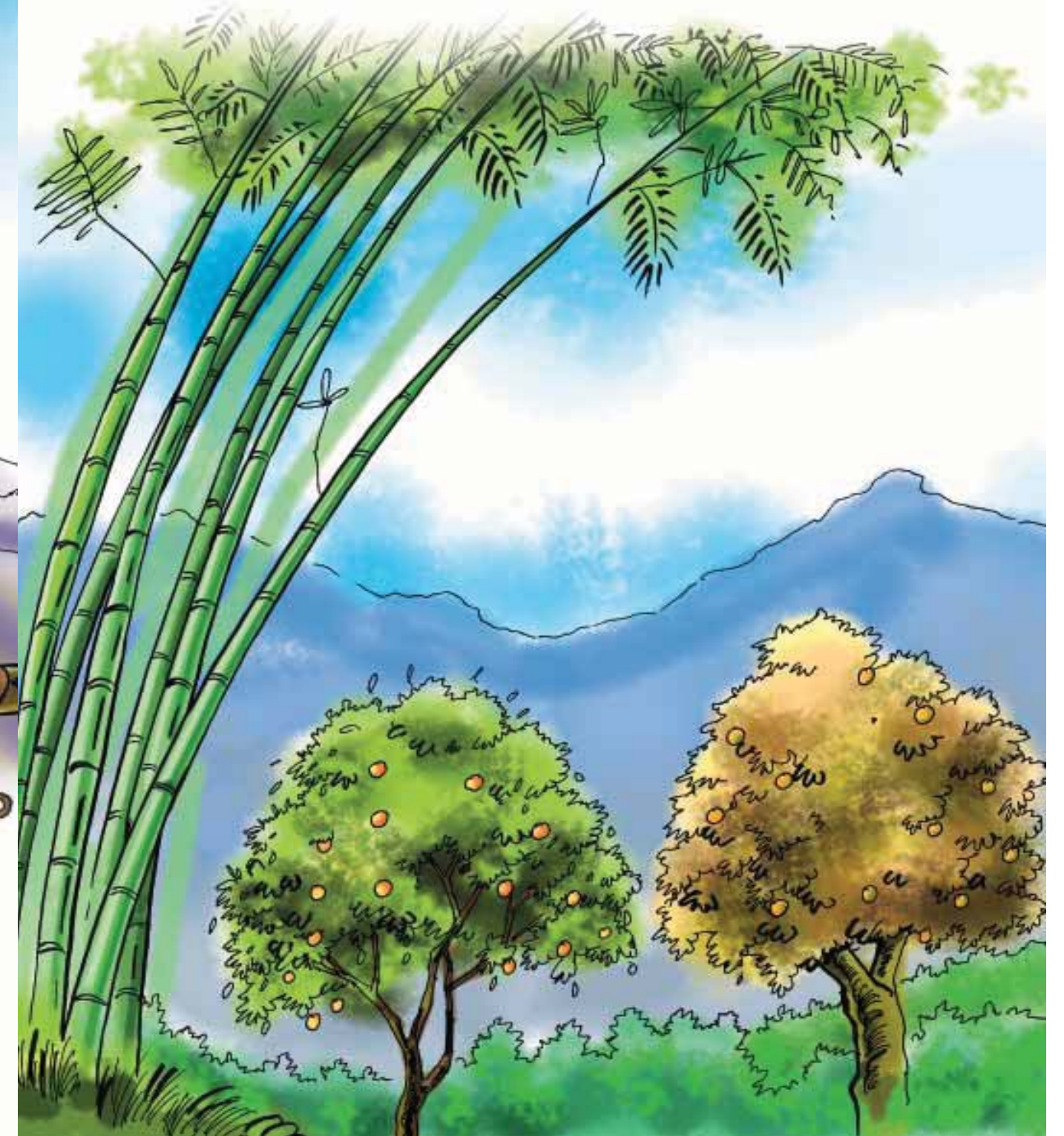


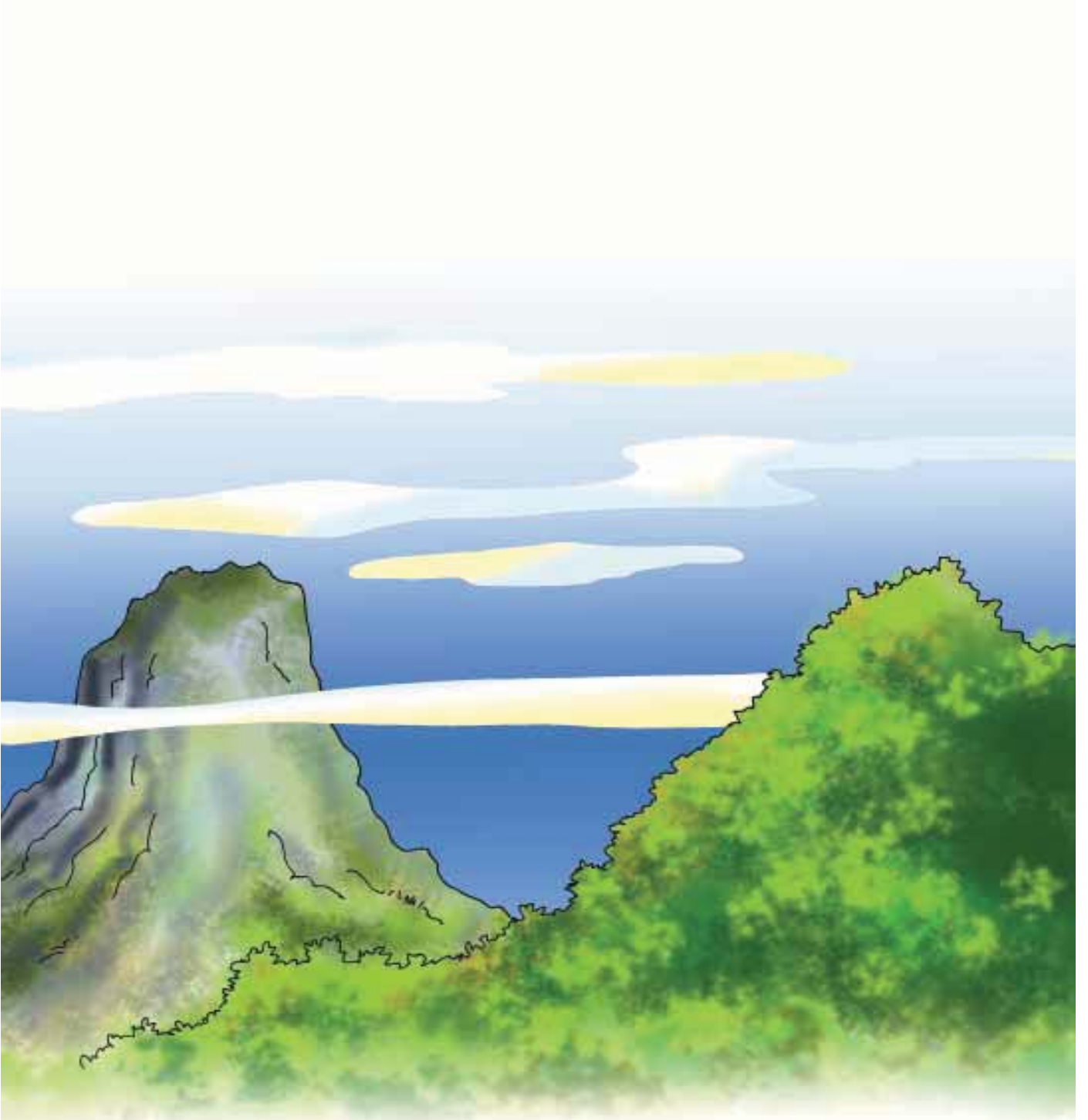




“यसका लागि हामीले कसलाई गुहार्नुपर्छ, गुहारौं न त, आमा ।” अनारका मसिना दानाहरूले एकसाथ भने । “आकाशमा उड्ने ती फुक्का चराचुरुङ्गीहरूले वा यताउति चर्ने बाँदरहरूले हामीलाई त्यतातिर पुऱ्याउन सक्छन् तर त्यसका लागि शरदसम्म त पर्खनैपर्छ । फेरि.....”यति भन्दा भन्दै अनारको बोटले अझ लामो सुस्केरा हाल्यो ।

अनारको बोटका कुरा सुनिरहेका वरिपरिका बेल, बाँस, जुनार, सुन्तला
ज्यामिरे र अरू रूखबिरूवाहरूले त्यसबेला आफ्ना आड हल्लाउँदै सिरिर्
आवाज निकाल्दै आफू पनि त्यस काममा सरिक हुन चाहेको कुरा जनाए ।

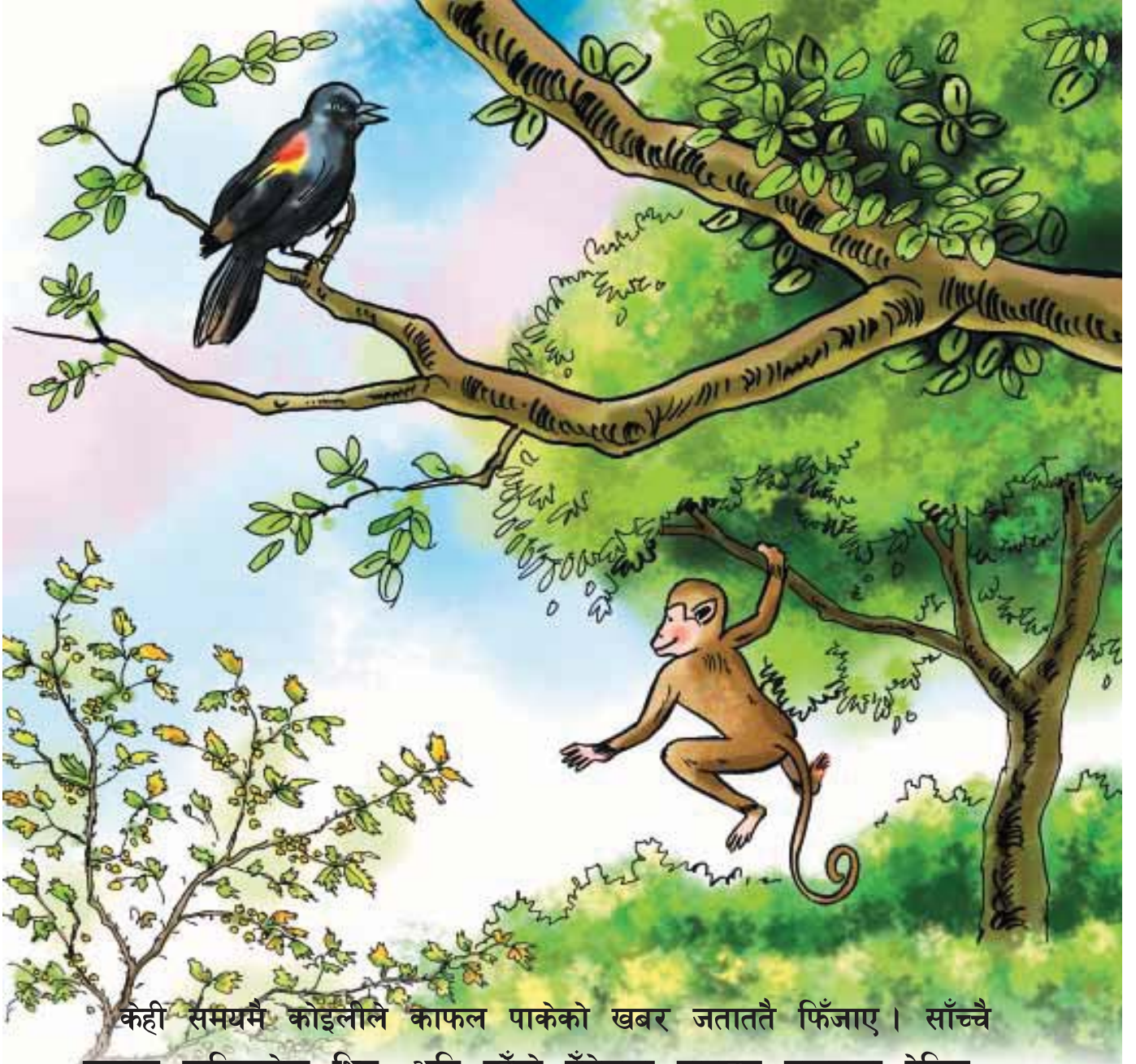




वसन्तको बेलाको तिनीहरूको आवाजको गुञ्जन डाँडा-डाँडा हुँदै सिङ्गो वातावरणभरि प्रतिध्वनित भयो । यसले हावामा अनौठो तरङ्ग ल्याइदियो । त्यसले गर्दा सिङ्गो वातावरण हावामा हल्लिरहेको जस्तो देखियो ।

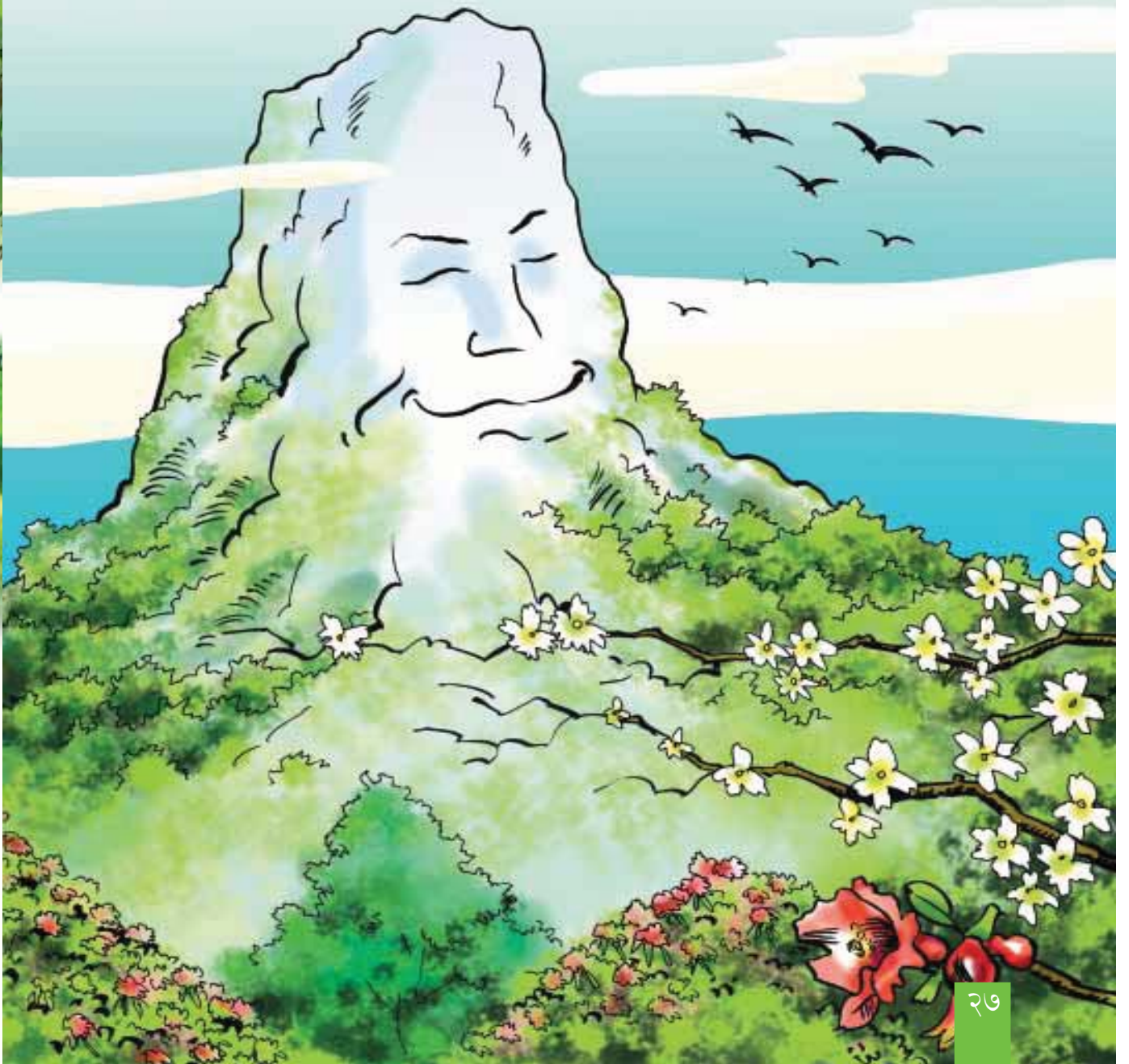
अनारको बोट र तिनका दाना बीचको कुराकानीबाट निस्केको तरङ्गित आवाज ऐंसेलु र काफलका बोटहरूसम्म पनि पुग्यो। आफ्ना भर्खरका नानीहरूलाई हुर्काउँदै गरिरहेका तिनीहरूले आफ्ना डालीहरू हल्लाउँदै भने, “पखोस्, केही समय मात्र पखोस्, हाम्रा नानीहरू हुर्कँदै छन्। हामीलाई पनि त्यो मुडुलो डाँडा हराभरा भएको हेर्ने ठूलो रहर छ। यस काममा हाम्रा नानीहरू लाग्नेछन्।”





केही समयमै कोइलीले काफल पाकेको खबर जताततै फिँजाए । साँच्चै काफल पाकिसकेबा थिए, अनि पहँलो ऍसेलुका दानाहरू रातराता देखिन थालिसकेका थिए । थरी-थरीका चरा-चुरुङ्गीहरू चिर्बिराउँदै ऍसेलु र काफल बोटका वरिपरि उड्न थाले । उता बाँदरहरू पनि रुखका पात पात छुँदै र चाख्दै काफल र ऍसेलुको खोजीमा चहार्न पुगे । त्यही बेला अनारको बोटले आफ्ना नानीहरूलाई बिस्तारै भनी, “नानी हो, हामीले सँगालेको तर गर्न नसकेको त्यो आकाङ्क्षा पूरा हुने बेला आयो, त्यसको स्वागत गरौँ । चराचुरुङ्गीहरू र बाँदरहरूलाई धन्यवाद दिऔँ ।”

नभन्दै मुडुलो त्यस डाँडोमा सानासाना बुट्यानहरू उम्रिरहेका र चराचुरुङ्गीहरू यताउति उडिरहेका देखिन थाले । अनौठो कुरा के भने अब त्यो डाँडो हाँस्तै सबैतिर फकदै कृतज्ञता जनाइरहेको जस्तो देखिन्थ्यो भने सिङ्गो वातावरण आफ्नो आकाङ्क्षा पूरा भएको जस्तो गरी सन्तुष्ट देखिन्थ्यो ।



“अनारको बोट” कातावरण भनी परिस्थितिसम्बन्धी कथा हो। मुदुलो डाँडाको विषयमा अनारको बोटले लिट्को चासो र विभिन्न बोटविजा र घराघरुङ्गी र बाँझहरूले परिस्थितिको सन्तुलनमा कसरी मद्दत पुऱ्याउने गर्छन् भन्ना पाउन कथा पढेर हेर्न।

“The Pomegranate Tree” is the story of an ecosystem. Sitting on his hillside, the pomegranate tree could look out over the barren hill nearby. He was concerned for the devastated ecosystem that was his neighbor. The story tells us how one pomegranate tree enlisted other plants, birds and monkeys to help make the hill green again.

लेखक Author

परिक्षा गुरुङ Pariksha Gurung



परिक्षा गुरुङ बेनी सामुदायिक माध्यमिक विद्यालयकी छात्रा हुन्। परिक्षा विद्यालयमा हुने अतिरिक्त विद्यालयमा पनि उत्सवजनक रुपमा भाग लिने गर्छिन्। उनको यो कथा ‘रूम टु रिड’ द्वारा आयोजित कथा लेखन-प्रतियोगितामा प्रथम १६० वटा कथामध्येबाट छानिएका

कथाहरूमा परेको हो। कथाबीजका रुपमा प्रस्तुत भएको यस कथालाई विस्तार गरी पुनर्लेखन गर्ने काम शान्तदास मानन्धर ले गरेका हुन्।

Pariksha Gurung studies in Shree Beni Community Secondary School in Beni, Myagdi. Pariksha also actively takes part in the extracurricular activities in her school. This story was selected from a pool of 160 stories sourced from a writing competition organized by Room to Read in 2008. The story was further developed by Shanta Das Manandhar.

चित्राङ्कनका Illustrator

देवेन्द्र पण्डे देवेन Dewendra Pandey 'Dewen'



देवेन्द्र पण्डेले चित्रकलाको आयोजन करिबकला क्याम्पस, त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट गरेका हुन्। उनी कर्तुन कलाको क्षेत्रमा कामले परिचित छन्। राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका चित्रकला पोस्टर प्रतियोगितामा १४ पटक भन्दा बढी प्रथम स्थान हासिल गरिसकेका उनी नेपालकै

इतिहासमा पहिलो पटक नि-अप्लामिक शैलीका कर्तुन डिजाइन प्रदर्शनी गरेर निकै प्रशंसा बटुलिन सकेका छन्। उनले ‘रूम टु रिड’ का अधिन्या प्रकाशनहरूमा पनि चित्राङ्कन गरिसकेका छन्। ‘मिमीजूली’ फुलकका लागि नेपाल बाल साहित्य समाजबाट विसं २०६२ को उत्कृष्ट चित्राङ्कनकर्ताका रुपमा पुरस्कृत गरिएको थियो। हाल उनी प्रमुख चित्राङ्कनकर्ताका रुपमा ‘नागरिक’ दैनिक तथा ‘रिपब्लिक’ अंग्रेजी दैनिकमा कार्यरत छन्।

Dewendra Pandey graduated from Fine Arts from Lalit Kala Campus, Tribhuvan University. He is popularly known as ‘Dewen’. His specialty is in designing posters. He has won over 10 Art and Poster competitions in the past. Also to his credit is the introduction of three-dimensional card production in Nepal. He has illustrated many books, from children’s books, to books on health awareness written in Nepalese, Japanese and English languages. He was recently awarded the ‘Best Illustrator Award 2062 B.S.’, for his work in the book Mijuli, from the Nepalese Society for Children’s Literature. He is currently an illustrator with Nagarik Dainik and Republica english daily.



शिक्षित बालबालिकाहरूबाट नै विश्वमा परिवर्तनको बालनी हुन्छ।
World Change Starts with Educated Children.*

11288 9937-500-66-3



9 789937 500663